

Sygn. akt III CSK 352/06

**WYROK
W IMIENIU RZECZYPOSPOLITEJ POLSKIEJ**

Dnia 8 marca 2007 r.

Sąd Najwyższy w składzie :

SSN Hubert Wrzeszcz (przewodniczący)

SSN Zbigniew Strus

SSN Kazimierz Zawada (sprawozdawca)

w sprawie z powództwa "V." S.A.

przeciwko R.B., R.O. i W.G.

o zapłatę,

po rozpoznaniu na posiedzeniu niejawnym w Izbie Cywilnej w dniu 8 marca 2007 r.,

skargi kasacyjnej pozwanego R.O.

od wyroku Sądu Apelacyjnego

z dnia 8 lutego 2006 r., sygn. akt [...],

- 1) oddała skargę kasacyjną,**
- 2) zasądza od pozwanego R.O. na rzecz strony powodowej kwotę 1800 (tysiąc osiemset) zł tytułem zwrotu kosztów postępowania kasacyjnego.**

Uzasadnienie

„V.” - Spółka Akcyjna pozwem z dnia 12 stycznia 2005 r. wniosła o zasądzenie od R.B., R.O. i W.G. solidarnie kwoty 72.604,39 zł z odsetkami ustawowymi od oznaczonych sum za wskazane okresy oraz o zasądzenie od W.G. kwoty 4.823,17 zł z określonymi odsetkami ustawowymi. W uzasadnieniu pozwu wskazała, że jest wierzycielem „G.” spółki z ograniczoną odpowiedzialnością, od której Sąd Okręgowy wyrokiem z dnia 18 stycznia 2000 r. zasądził na rzecz „K.” spółki z ograniczoną odpowiedzialnością (poprzednika prawnego strony powodowej) kwotę 70 566, 56 zł z ustawowymi odsetkami tytułem nie zapłaconej należności oraz kwotę 6 857 zł tytułem kosztów procesu. Wyrok ten, opatrzony klauzulą wykonalności na rzecz strony powodowej, nie został wyegzekwowany. W.G. jest członkiem zarządu spółki „G.” od dnia 15 kwietnia 1999 r., dwaj zaś pozostali pozwani byli członkami zarządu tej spółki od chwili jej powstania do dnia 15 kwietnia 1999 r.

Wyrokiem z dnia 30 czerwca 2005 r. Sąd Okręgowy w K. oddalił powództwo. Sąd ten, oprócz stwierdzenia, że zobowiązanie, które nie zostało wyegzekwowane od spółki „G.”, wynika z zawartych w dniu 21 lipca 1998 r. umów (o przewóz pszenicy oraz najem wagonów kolejowych), ustalił - na podstawie dopuszczonego z urzędu, postanowieniem wydanym na rozprawie w dniu 16 czerwca 2005 r., dowodu z opinii biegłego sądowego z zakresu rachunkowości i finansów, sporządzonej w toczącej się przed Sądem Okręgowym w K. sprawie o zapłatę z powództwa spółki „C.” przeciwko W.G. - że w dniu odwołania pozwanych R.O. i R.B. z zarządu (15 kwietnia 1999 r.), spółka „G.” posiadała płynność finansową - choć była to płynność ograniczona. Spółka spłacała należności wobec kontrahentów. Załamanie kondycji finansowej spółki nastąpiło dopiero w okresie grudzień 1999 r. – styczeń 2000 r.

W ocenie Sądu Okręgowego powyższe ustalenia nie dawały podstaw do stwierdzenia odpowiedzialności R.B. i R.O. na podstawie art. 299 k.s.h., ponieważ w dniu, w którym zostali oni odwołani z zarządu, nie występowały okoliczności

uzasadniające ogłoszenie upadłości spółki „G.” lub wszczęcie co do niej postępowania układowego.

Natomiast wobec W.G. powództwo podlegało oddaleniu dlatego, że wierzyciel nie poniósł szkody na skutek nie zgłoszenia we właściwym czasie wniosku o ogłoszenie upadłości spółki „G.” lub wszczęcie co do niej postępowania układowego. Choćby bowiem postępowanie upadłościowe zostało wszczęte we właściwym czasie, wierzyciel nie zostałby w tym postępowaniu zaspokojony ze względu na bardzo złą sytuację majątkową spółki „G.”.

Uwzględniając apelację strony powodowej, Sąd Apelacyjny wyrokiem z dnia 8 lutego 2006r. zmienił wyrok Sądu Okręgowego i orzekł zgodnie z żądaniem pozwu. Sąd Apelacyjny uznał - między innymi - że dopuszczenie dowodu z opinii biegłego sporządzonej w innej sprawie nastąpiło z naruszeniem art. 232, 233 § 1 oraz art. 278 §1 k.p.c., i w konsekwencji wyeliminował z podstawy faktycznej wyrokowania wszystkie ustalenia oparte na tej opinii. Niezależnie od tego zakwestionował prawidłowość wniosków wyprowadzonych przez Sąd Okręgowy z wspomnianej opinii. Ograniczona płynność finansowa, o której mowa we wspomnianej opinii, stawia - zdaniem Sądu Apelacyjnego - pod znakiem zapytania wnioski Sądu Okręgowego o tym, że okres poprzedzający dzień 15 kwietnia 1999 r. nie był czasem właściwym do wystąpienia o wszczęcie postępowania upadłościowego lub układowego.

W skardze kasacyjnej pozwany R.O. zarzucił Sądowi Apelacyjnemu naruszenie art. 382 i art. 233 w związku z art. 391 k.p.c., art. 232 zdanie drugie w związku z art. 391 k.p.c., art. 382 i 224§1 w związku z art. 391§1 k.p.c., art. 328 § 2 w związku z art. 391 k.p.c., oraz art. 237 w związku z art. 391 k.p.c. Ponadto podniósł zarzut naruszenie prawa materialnego przez błędną wykładnię art. 299 k.s.h. oraz niewłaściwe zastosowanie tego przepisu w związku z art. 5 § 1 Pr. upadł.

Sąd Najwyższy zważył, co następuje:

Poprzednikiem obowiązującego od 1 stycznia 2001 r. art. 299 k.s.h. był zawierający zbieżną z nim co do istoty regulację art. 298 k.h., i ściśle biorąc, ze

względu na okoliczności uzasadniające żądanie pozwu on, a nie art. 299 k.s.h., powinien stanowić podstawę rozstrzygnięcia sprawy w stosunku do pozwanego R.O. (art. 620 k.s.h.).

Przesłankami odpowiedzialności określonej w art. 298 k.h., których ciężar dowodu spoczywa na wierzycielu spółki z ograniczoną odpowiedzialnością, są: istnienie w czasie, kiedy dana osoba była członkiem zarządu spółki z ograniczoną odpowiedzialnością, określonego zobowiązania tej spółki, stwierdzonego, w tym czasie lub później, tytułem egzekucyjnym oraz bezskuteczność egzekucji tego zobowiązania przeciwko spółce. Pozwanego członka zarządu, który chce się uwolnić od tej odpowiedzialności, obciąża dowód:

1) zgłoszenia wniosku o ogłoszenie upadłości lub wszczęcie postępowania układowego we właściwym czasie (lub nieistnienia w ogóle podstaw do zgłoszenia takiego wniosku w okresie pełnienia funkcji członka zarządu),

2) nie zawinienia nie zgłoszenia wniosku o ogłoszenie upadłości lub wszczęcie postępowania układowego albo

3) nie poniesienia przez wierzyciela szkody wskutek spóźnionego złożenia wniosku o ogłoszenie upadłości lub wszczęcie postępowania układowego (por. wyroki Sądu Najwyższego: z dnia 21 lutego 2002 r., IV CKN 793/00, OSNC 2003, nr 2, poz. 22, z dnia 16 maja 2002 r., IV CKN 933/00, LEX nr 55500, oraz z dnia 14 lutego 2003 r., IV CKN 1779/00, OSNC 2004 nr 5, poz. 76).

Chybione są twierdzenia pozwanego, że Sąd Apelacyjny kwestionując prawidłowość przeprowadzenia dowodu ze złożonej w innej sprawie opinii biegłego, dla wykazania wystąpienia w odniesieniu do pozwanego R.O. pierwszej z wymienionych wyżej okoliczności zwalniających od odpowiedzialności, naruszył art. 232 zdanie drugie w związku z art. 391 k.p.c. oraz art. 237 w związku z art. 391 k.p.c.

Sąd Apelacyjny trafnie wyjaśnił, że jakkolwiek wyjątkowo możliwe jest w świetle art. 232 zdanie drugie k.p.c. dopuszczenie z urzędu także dowodu z opinii biegłego, postanowienia Sądu Okręgowego z dnia 16 czerwca 2005 r. nie sposób uznać za dopuszczające dowód z opinii biegłego w wymagany przez ustawę sposób. W wymienionym postanowieniu Sąd Okręgowy nie wyznaczył – tak

jak tego wymaga art. 278 k.p.c. - biegłego ani nie określił przedmiotu i granic jego opinii (por. wyrok Sądu Najwyższego z dnia 10 grudnia 1998 r., I CKN 922/97, LEX nr 50754).

Poza tym, choć dopuszcza się też wykorzystanie na określonych zasadach dowodu z opinii biegłego sporządzonej w innym postępowaniu, w niniejszej sprawie nie doszło do prawidłowego wykorzystania przez Sąd Okręgowy pisemnej opinii przygotowanej w sprawie z powództwa spółki „C.” przeciwko W.G. Wykorzystanie pisemnej opinii biegłego sporządzonej w innej sprawie uznaje się za możliwe tylko wtedy, gdy żadna ze stron nie zgłasza do niej zastrzeżeń i nie żąda powtórzenia w toczącym się postępowaniu (por. wyrok Sądu Najwyższego z dnia 16 czerwca 1967 r., III PRN 9/67, LEX nr 6180), a strona powodowa nie mogła zająć stanowiska w tych kwestiach, bo Sąd Okręgowy jej to uniemożliwił. Sąd Okręgowy postanowienie o dopuszczeniu dowodu z kart akt [...], zawierających opinię biegłego wydał z urzędu w dniu 16 czerwca 2005 r. na poprzedzającej wydanie wyroku rozprawie, w której strona powodowa ani jej pełnomocnik nie uczestniczyli. Strona powodowa i jej pełnomocnik zostali wprawdzie zawiadomieni o terminie rozprawy wyznaczonej na 16 czerwca 2005 r., ale to nie zmienia wyrażonej wyżej oceny o niemożliwości zajęcia przez stronę powodową stanowiska co do wykorzystania w toczącym się postępowaniu dowodu z opinii biegłego sporządzonej w sprawie z powództwa spółki „C.” przeciwko W.G. W szczególności podstaw do podważenia powyższej oceny nie daje art. 237 k.p.c. Wyrażona w nim zasada, że niestawiennictwo stron „na termin” nie wstrzymuje przeprowadzenia dowodu, odnosi się tylko do przypadków, w których strony zostały należycie zawiadomione o terminie i miejscu przeprowadzenia dowodu, a w niniejszej sprawie tak – gdy chodzi o omawiany dowód - nie było.

Z powodu wskazanych uchybień w dopuszczeniu i przeprowadzeniu omawianego dowodu należało oparte na nim ustalenia Sądu Okręgowego wyeliminować z podstawy faktycznej wyrokowania w sprawie, czyli potraktować tak jak je potraktował Sąd Apelacyjny. Dokonanie ustaleń faktycznych na podstawie dowodu nieprawidłowo przeprowadzonego naruszałoby art. 233 §1 w związku z art. 382 k.p.c. (por. np. wyroki Sądu Najwyższego: z dnia 17 września 1999 r., I CKN 1138/98, OSNC 2000, nr 4, poz. 64, wyrok Sądu Najwyższego z dnia 24 stycznia

2002 r., III CKN 495/00, OSNC 2002, nr 11, poz. 143, oraz wyrok Sądu Najwyższego z dnia 22 czerwca 2006 r., V CSK 70/06, niepubl.).

Sąd Apelacyjny nie powinien jednak uczynić omawianego dowodu zarazem podstawą odmiennych ustaleń, gdyż ze względu na wskazane uchybienia dowód ten nie mógł być podstawą jakichkolwiek ustaleń faktycznych. Lecz nieprawidłowość ta nie mogła mieć, jeżeli uwzględnić rozkład ciężaru dowodu przesłanek zwalniających od przewidzianej w art. 298 k.h. odpowiedzialności, wpływu na wynik sprawy. Jak wiadomo, ciężar dowodu niewystępowania przyczyn uzasadniających ogłoszenie upadłości lub wszczęcie postępowania układowego w okresie poprzedzającym odwołanie ze składu zarządu spoczywał na R.O. Wylimitowanie przez Sąd Apelacyjny z podstawy faktycznej wyrokowania ustaleń Sądu Okręgowego opartych na opinii biegłego sporządzonej w sprawie z powództwa spółki „C.” przeciwko W.G. było więc jednoznaczne z nieudowodnieniem wspomnianej okoliczności zwalniającej, a tym samym - z brakiem podstaw do uwolnienia pozwanego R.O. od odpowiedzialności wobec strony powodowej. W tej sytuacji ustalenie dodatkowo przez Sąd Apelacyjny, że już przed 15 kwietnia 1999 r. należało wystąpić o wszczęcie postępowania upadłościowego lub układowego, nie miało samodzielnego znaczenia z punktu widzenia przesłanek zastosowania art. 298 k.h., potwierdzało tylko to, co wynikało już z samego faktu wylimitowania ustaleń Sądu Okręgowego opartych na zakwestionowanym dowodzie.

Sąd Apelacyjny nie naruszył też art. 232 zdanie drugie k.c. przez to, że po wylimitowaniu ustaleń opartych na zakwestionowanym dowodzie sam nie dopuścił z urzędu odpowiedniego dowodu na fakt występowania w sprawie okoliczności zwalniających od przewidzianej w art. 298 k.h. odpowiedzialności. Inicjatywa Sądu w tym względzie była niepotrzebna, skoro stosowny wniosek dowodowy mógł złożyć pozwany w odpowiedzi na apelację kwestionującą dopuszczony przez Sąd Okręgowy dowód.

Chybiony jest ze względu na wspomniany rozkład ciężaru dowodu również zarzut naruszenia art. 382 i 224 §1 w związku z art. 391 §1 k.p.c. przez wydanie przez Sąd Apelacyjny po wylimitowaniu ustaleń opartych na zakwestionowanym

dowodzie wyroku reformatoryjnego. Sąd Apelacyjny nie musiał w tej sytuacji - jak już wyżej wyjaśniono - prowadzić własnego dodatkowego postępowania dowodowego, lecz mógł przyjąć opierając się na dotychczasowym prawidłowo zebranych materiale dowodowym nie istnienie w odniesieniu do pozwanego R.O. okoliczności zwalniających od odpowiedzialności. W szczególności mógł przyjąć, że nie zostało wykazane, iż okres poprzedzający odwołanie R.O. z zarządu nie był czasem właściwym w rozumieniu art. 298 §2 k.h. w związku z art. 5 § 1 Pr. upadł do złożenia wniosku o ogłoszenie upadłości.

Zarzut kasacyjny naruszenia art. 328 §2 k.p.c. jest gołosłowny. Według utrwalonego w orzecznictwie stanowiska, skarga kasacyjna oparta na naruszeniu tego przepisu jest uzasadniona tylko wtedy, gdy zaskarżone orzeczenie z powodu wadliwości uzasadnienia nie poddaje się kontroli kasacyjnej (por. np. wyrok Sądu Najwyższego z dnia 17 marca 2006 r., I CSK 63/05, LEX nr 179971), a w niniejszej sprawie tak niewątpliwie nie jest.

Wreszcie, zgodnie z uchwałą Sądu Najwyższego z dnia 7 grudnia 2006 r., III CZP 118/06 (LEX nr 203871), odpowiedzialność członków zarządu spółki z ograniczoną odpowiedzialnością na podstawie art. 299 k.s.h. – co odpowiednio odnosi się także do odpowiedzialności na podstawie art. 298 k.h. – obejmuje, wbrew twierdzeniom skarżącego, również koszty procesu zasądzone w tytule egzekucyjnym wydanym przeciwko spółce.

Z powyższych względów Sąd Najwyższy na podstawie art. 398¹⁴ k.p.c. oddalił skargę kasacyjną, a kosztach postępowania orzekł zgodnie z art. 98 w związku z art. 108 § 1 i art. 398²¹ k.p.c.